

No 253.

Kalendarzyk tygodniowy:

Sr. św. Ojona P.
Czw. św. Elżb'ety Kr.
Piąt. św. Feliksa W.
Sob. Ofarow. N. M. P.
Niedz. św. Cecylii P. M.
Pon. św. Klemensa P. M.
Wt. św. Jana od Krzyża.

Wschód słońca: godz. 7 m. 29
Zachód słońca: godz. 4 m. 1
Dług. dnia: godz. 8 m. 32

Cena prenumeraty:

W ŁODZI:

Rocznie rb. 6 k. —
Półrocznie „ 3 „ —
Kwartalnie „ 1 „ 50
Miesięczn. „ - „ 50

Odnoszenie 10 k. m.
Egz. pojedynczy 3 k.

Z przesyłką pocztową:

Rocznie rb. 7 kop. 40
Półrocznie „ 3 „ 70

ZAGRANICĄ:

Miesięcznie „ 1 „ 10

Redakcja

w Łodzi,
ul. Przejazd № 8.
Nr. telefonu 593.

ROZWIÓJ

dziennik polityczny, przemysłowy, ekonomiczny, społeczny i literacki, ilustrowany

Sroda, dnia 18 listopada 1908 roku.

Kontury: własny w Warszawie, ul. Krucza № 23; w Pabianicach u p. Teodora Minke;
w Zgierzu, w aptece p. Patka; w Tomaszowie u p. Teodora Hilla.

CENA OŚCISZNI: „Nadesłane“ na 1-szej stronie 50 kop. za wiersz. Zwyczajne ogłoszenia za tekstem po 7 kop. za wiersz nonparelowy lub jego miejsce. Małe ogłoszenia po 2 kop. od wiersza (dla poszukujących pracy po 1/2, kop). Najmniejsze ogłoszenie 20 kop. Reklamy i Nekrologi po 20 kop. za wiersz polityczny. Za dołączenie prospektów 6 rub. od tys. egzemplarzy. ARTYKUŁY bez oznaczenia honorarium Redakcja uważa za bezpłatne; rękopisów drobnych nie zwraca.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie, z wyjątkiem dni świątecznych, od godziny 3 — 4-ej po południu.

NA Lekcje Tańca

zapisy przyjmuje codziennie
Cegielniana 58 m 15 **Witold Lipiński**
Członek Francuskiej Akademii
Profesorów Tańca w Paryżu.
2252 2

Rejent Aleksandrowicz

otworzył kancelaryę po rejeńcie Jonszerze,
Łódź, Średnia 21. 2216 6

Piotrkowska № 120.

Sprzedaz Hertowa i Detaliczna Mydła Nafcianego
D-ra Go. cwajga do pran a biel zny i Hygieniczno-
Kosmetycznego. 2232

KONSTYTUCYA W CHINACH.

Śmierć cesarza chińskiego Kung Hsi i cesarzowej wdowy, długoletniej regentki olbrzymiego państwa Tse Hsi jest faktem nader doniosłym dla dziejów Dalekiego Wschodu w najbliższej przyszłości.

Już po nieszczęśliwej wojnie z Japonią na dworze pkińskim wzrosły znacznie w tywy stronictwa postępowego. Sprzyjał im sam bogdychan, który po dojściu do pełnoletności objął rządy samodzielnie w r. 1839.

Zniweczyła je cesarzowa Tse Hsi, cheiwa władzy, która aczkolwiek usunęła się pozornie od rządów, nie przestawała wywierać na nie wybitnego wpływu. Odwołała ona wiele dekretów postępowych cesarza Kung Hsi, zdzięsiatkowała stronictwo reform, ale nie zabiła dążeń zmierzających do uzdrowienia Chin i wprowadzenia olbrzymiego państwa na drogę postępu.

Wojna rosyjsko japońska otworzyła oczy sferom rządowym w Pekinie, że bez zaprowadzenia radykalnych reform, bez przeobrażenia Chin w państwo nowożytne na wzór Japonii, staną się one nieodzownie łupem cudzoziemców.

Przeswadczenie to coraz bardziej gruntujące się w sferach rządowych Niebieskiego Państwa, wzmocniło stronictwo reform.

Zmarły cesarz Kung-Hsi postanowił zaprowadzić w państwie rządy konstytucyjne w ciągu lat dziesięciu stopniowo, by uchronić kraj od nagłych wstrząszeń. W tym celu wybrana została przed dwoma laty komisja, złożona z wysokich manderynów, która miała opracować projekt konstytucji Państwa Niebieskiego.

Członkowie tej komisji wysłani zostali zagranicę dla zbadania ustroju konstytucyjnego państw Zachodnich. Po powrocie do kraju komisja przystąpiła do szczegółowego opracowania projektu konstytucji, który po ukończeniu przedłożyła rządowi cesarskiemu do rozpatrzenia.

Przed kilku tygodniami projekt ten został oficjalnie zaaprobowany i ogłoszony.

Śmierć cesarza, a zwłaszcza cesarzowej Tse-Hsi, zdeklarowanej przeciwniczki wszelkich reform, sprawę wprowadzenia konstytucji w Chinach przyspieszyć może ale może ją też i opóźnić. Będzie to zależało od tego, jak e prądy w dniach najbliższych zetrą się na dworze pkińskim. Nie mniej bliższe zapoznanie z zasadami konstytucyjnego projektu dla Chin jest obecnie bardzo na czasie.

Petersburska „Rossija“ ogłosiła tekst tej konstytucji, który tu podajemy w skróceniu. Cała projektowana ustawa zasadnicza dzieli się na cztery części główne: I. Prerogatywy monarchy. II. Prawa i obowiązki obywateli. III. Organizacja i kompetencja parlamentu. IV. Ordynacja wyborcza.

Pierwsza grupa, zawierająca 14 paragrafów, określa prawa panującego, ustala dziedziczność tronu „na wieki wieków“, zastrzega, że żadna ustawa nie może nabrać mocy obowiązującej bez sankcji monarchy, przyznaje mu prawo zwolniania, zamykania i rozwiązywania parlamentu, mianowania urzędników, oznaczania wysokości ich pensji, naczelnie dowództwo nad siłami zbrojnymi państwa, tudzież nieograniczoną władzę we wszystkich kwestiach wojskowej administracji, prawo wypowiedzenia wojny i zawierania pokoju, a także prawo wysyłania i przyjmowania posłów, prawo nagrody i łaski, prawo wprowadzania stanów wyjątkowych, prawa nadzoru nad wykonywaniem sprawiedliwości według praw niezmiennych, prawo wydawania rozporządzeń o ile są zgodne z ustawami, uchwalonymi przez parlament, prawo wydawania manifestów, zastępujących ustawę w wypadkach zwłoki niecierpiących, z tem jednakże zastrzeżeniem, że zostaną one do zatwierdzenia przedłożone parlamentowi na najbliższej jego sesji; prawo ustanawiania listy cywilnej i najwyższej władzy w łonie rodziny cesarskiej.

Prawa i obowiązki obywateli są określone w drugiej grupie ustaw zasadniczych i przedstawiają się następujące: 1) Obywatele chińscy, czyniący zadość wymaganom ustaw i przepisów, mają prawo piastowania godności i urzędów wojskowych, cywilnych i poselskich. 2) Wszyscy obywatele chińscy mają w granicach ustaw odnosnych prawo wolności słowa, prasy, zebrań i stowarzyszeń. 3) Obywatele chińscy, z wyjątkiem wypadków przez ustawę wyraźnie określonych, nie mogą być w jakikolwiek sposób karani, ani w czemukolwiek w wolności swojej ograniczani. 4) Obywatele mogą żądać od sądów rozstrzygnięcia ich sporów. 5) Obywatele podlegają wyłąc

nie jurysdykcji niezawisłych i nieusuwalnych sędziów i trybunałów. 6) Mieszkania i mienie obywateli są nietykalne w granicach istniejących ustaw. 7) Obywatele obowiązani są do służby wojskowej i opłacania podatków w granicach ustaw, uchwalonych przez parlament. 8) Obecny system podatkowy obowiązuje dopóty, dopóki przez parlament nie zostanie zmieniony. 9) Obywatele obowiązani są przestrzegać istniejące ustawy.

Prawa parlamentu określone są w licznej grupie ustaw zasadniczych. Parlament jest władzą ustawodawczą i kontrolującą administracją o tyle, że ma prawo wnoszenia interpelacji i petycji do cesarza z prośbą o ukaranie występnych urzędników. Żadna ustawa nie rozpatrzona i nie zatwierdzona przez parlament, nie może nabrać mocy obowiązującej. Parlament ma rozległe prawa budżetowe. Członkowie parlamentu są nietykalni i podlegają jurysdykcji prezydenta parlamentu, wybieranego na początku każdej kadencji, który kieruje obradami, pilnuje porządku i znosi się osobiście z cesarzem.

Czwartą część konstytucji stanowi ordynacja wyborcza. Prawo czynnego i biernego wyboru przynajmniej ustawa wszystkim obywatelom cesarstwa, którzy ukończyli 25 rok życia, umieją po chińsku napisac kartę wyborczą i mieszkają dłużej niż rok w jednej miejscowości. Prawo wyborcze jest równe. Głosowanie jest tajne i pośrednie dwustopniowe: Prawyborcy wybierają wyborców, a ci poją.

Czynnego i biernego prawa wyboru pozbawione są osoby następującej kategorii: 1) buntownicy i rabusie, 2) karani kiedykolwiek więzieniem lub chłostą, albo też w jakikolwiek inny sposób przez ustawę przewidziany; 3) zajmujący się haniebnymi rzemiosłami: kaci, właściciele domów publicznych i t. p.; 4) aktorzy i kuglarze; 5) urzędnicy do 7 ej klasy włącznie; 6) członkowie armii czynnej i rezerwy; 7) urzędnicy i funkcyonaryusze policyi; 8) kapłani wszystkich religii i misyonarze; 9) palacze opum; 10) słabi na umyśle; 11) bankruci; 12) afałabeci i 13) cudzoziemcy, o ile mieszkają w Chinach na jednym miejscu mniej niż 10 lat i nie mają co najmniej 5 000 taelów ruchomego lub nieruchomości majątku.

Tak przedstawia się w ogólnych zarysach konstytucya Chin, która, ulegając prądowi czasu, zdecydowała się nadać dynastya mandzurska. Konstytucyę tę ułożono bardzo troskliwie i po długich wszechstronnych badaniach odnosnych ustawodawstw europejskich. Z chwilą nadania konstytucji rozpocznie się w Chinach era reform, które olbrzymie to państwo z jego czterystu milionami mieszkańców uczynią niewątpliwie pierwszą potęgą.

W naszych czasach wchodzi do dziejów ludzkości nowy potężny czynnik — odradzające się Chiny, które na losy rodzaju ludzkiego wywrą wpływ bardzo głęboki. Japonia dowiodła, że

waly się dwa poglądy: jedni z mówców utrzymywali, że projekt przymusowych rekolekcji jest nie do przyjęcia, jako znoszący zasadę wolności sumienia, a podane przez Synod dopełniające warunki przeradzają go w zwykły przymus administracyjny.

Natomiast inni dowodzili, że religii prawosławnej należy się osobna opieka, jako religii państwowej.

W. M. Lwow podał formułę kompromisową, zmierzającą do tego, że pomiędzy zawiadomieniem o zamiarze zmiany wyznania a samą zmianą ustanowiony jest 40 dniowy przeciąg czasu, ale bez obowiązkowego odbycia rekolekcji z udziałem duchownego. Sprawa ta dotychczas nie została jeszcze wyczerpana, sam zaś projekt zaledwie jest w dyskusji rozpoczęty.

Nadmiar, czy brak kapitału?

Narzekania na brak i ubóstwo naszego kraju, na brak kapitałów, należą do rzędu tych utartych frazesów, z jakimi tak ciągle czy to w artykułach dziennikarskich, czy to w dyskusjach publicznych, czy w prywatnych rozmowach spotkać się można, frazesów powtarzanych jako bezwzględnie prawdziwe, nie podlegające wątpliwości aksjomaty.

Ubolewania te zawierają jednak w sobie tylko część prawdy. Są one niewątpliwie słuszne, gdy mamy na myśli stosunki w pewnej dziedzinie naszego życia gospodarczego, gdy idzie o wielkie przedsięwzięcia, wymagające dużych kapitałów, wyrażających się w setkach tysięcy i milionach rubli. W tym zakresie zapotrzebowanie kapitałów na rynku krajowym przewyższa zwykle podaż i dlatego też właścicielami „naszych” wiekich przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych instytucji bankowych są w ogromnej większości kapitaliści zagraniczni, przy których współudziale te przedsiębiorstwa powstały i powstają. Nie wdając się też w dociekanie, czy właściwą przyczyną jest tu istotny brak kapitałów krajowych, czy też ich bezwład i nieruchomość, porzucamy na stwierdzeniu tego ogólnie znanego faktu.

Inaczej jednak przedstawia się sprawa, skoro z wyżyn wielkich finansów zejdziemy w sferę drobnych kapitałów i wytwórców, do tych, którzy składane ciężką, znojącą pracą oszczędności liczą na kopiejki i dziesiątki rubli, których potrzeby kredytowe zamykają się w wąskich granicach kilkudziesięciu, lub najwyżej kilkuset rubli.

Zwyczaj lokowania oszczędności w odpowiednich instytucjach utrwała się powoli w szerokich kołach naszego ludu. Do niedawna jeszcze powszechną zasadą było, że ubierane pieniądze przechowywano w kuferkach, w strzechach, różnych skrytkach domowych i tylko wyjątkowo pożyczano je mniej lub więcej godnym zaufania wierzycielom. I dziś jeszcze w wielu okolicach kraju taki stan rzeczy nie uległ zmianie. Do pewnego stopnia można to wytłomaczyć zbyt małą liczbą łatwo dostępnych instytucji, przyjmujących drobne wkłady. Przed kilku laty jedynymi instytucjami tego rodzaju były państwowe kasy oszczędności i gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe. W ostatnich latach zaczęły powstawać towarzystwa drobnego kredytu i towarzystwa pożyczkowo-oszczędnościowe, które, pomimo utrudnień natury ustawowej i szykan ze strony administracji, rozwijają się nader pomysłnie.

Ze stanowiska poszukujących kredytu, państwowe kasy oszczędności są bez znaczenia, bo instytucje te nie udzielają kredytu, lecz lokują swe kapitały w Banku państwa tak, że złożone w tych kasach fundusze nie przyczyniają się w niczem do rozwoju drobnej wytwórczości krajowej. Potrzeby kredytowe tej ostatniej zaspakajają w ograniczonych rozmiarach gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, w szerszych — młode towarzystwa drobnego kredytu.

Działalność tych ostatnich ujawnia ciekawy i charakterystyczny dla naszych stosunków gospodarczych fakt silnego napływu wkładów, stosunkowo ograniczonego zapotrzebowania pożyczek. Objaw ten stwierdzono w wielu towarzystwach kredytowych w gub. płockiej na zjeździe przedstawicieli tych instytucji, to samo ma miejsce w innych stronach kraju, tak np. w płońskim towarzystwie drobnego kredytu przez kil-

ka miesięcy nie przyjmowano zupełnie wkładów, z powodu nadmiaru wolnej gotówki w kasie. Dla tej samej przyczyny zaprzestają też nieraz przyjmować wkłady kasy gminne. Zachodzi więc znówu dysproporcja, wręcz odmienna jednak od tej, o jakiej była mowa poprzednio, i suma kapitałów, składana przez lud nasz w instytucjach pożyczkowo-oszczędnościowych, przewyższa w wielu okolicach potrzeby kredytowe ludności miejscowej.

Czyżby to miało świadczyć o kwitującym stanie wytwórczości danych okolic, czyżby to miało znaczyć, że ci, co z pomocy tych instytucji przedewszystkiem korzystają, a więc drobni rolnicy, rzemieślnicy, kupcy i t. p. doprowadzili swe warsztaty do stanu takiej działalności, że żadne ulepszenia, żadne nakłady kapitału nie są już potrzebne?

Niestety, wiemy dobrze, że tak nie jest, że zarówno rzemiosła, jak handel i rolnictwo stoją na bardzo niskim stopniu rozwoju, że przy zastosowaniu odpowiednich zmian, przy zużyciu większego kapitału, bardziej doskonałych metodach produkcji, bardziej intensywnej gospodarce, nasza drobna wytwórczość rzemieślniczo-rolna mogłaby dawać znaczne większe zyski, zatrudniać znacznie większą ilość rąk roboczych, stać się znacznie dziedzielnym środkiem pomnażania bogactwa krajowego.

Niezbędny w tym celu kapitał mógłby być w dużej mierze dostarczony nawet przy pomocy kredytu krótkoterminowego, jakiego właśnie udzielają te skromne kooperatywy, rozrzucone po miasteczkach i osadach. Zdawałoby się też, że żądania pożyczek powinny być niezmiernie liczne, że powinny przewyższać znacznie zapasy wolnej gotowizny. Tymczasem dzieje się coś wręcz przeciwnego: nasze kooperatywy kredytowe posiadają dziś często nadmiar kapitału.

Jak tłumaczyć, gdzie szukać przyczyn tej krzyżującej anomalii? Przyczyny te są różnorodne. Tkwią one w samej istocie istniejących kooperatyw, które mogą udzielać jedynie pożyczek krótkoterminowych, gdy w wielu wypadkach kredyt długoterminowy jest bardziej pożądany, w brakach organizacji, zwłaszcza zaś w braku centralnej instytucji kredytowej, pośredniczącej pomiędzy roszaniami po kraju kooperatywami i regulującą stosunek popytu do podaży kapitałów, ale poza niemi wchodzi w grę inne jeszcze czynniki.

Na to, żeby z korzyścią zużytkować czy to w gospodarstwie rolnem, czy w rzemiosle nowe zasoby kapitału, trzeba odpowiedniej ilości wiedzy i wiadomości technicznych, trzeba, żeby zainteresowane warstwy wytwórców posiadały dość oświaty ogólnej i wykształcenia fachowego, a na tem właśnie zbywa ludowi naszemu. Jeżeli więc kooperatywy kredytowe posiadają dziś nadmiar wolnych kapitałów, to jest to prostem następstwem tego, że lud nasz zdołał nagromadzić stosunkowo więcej zasobów pieniężnych niż oświaty i wiedzy i w braku tej ostatniej te zebrane kosztem długoletniej pracy i ciężkich wysiłków oszczędności, odrzucone przez instytucje kredytowe wracają pod strzechy, do garneków i kuferek i leżą tam bezplodne, zainwazowane, stracone dla podniesienia wytwórczości krajowej.

Ujawniający się w działalności kooperatyw kredytowych nadmiar wolnych kapitałów jest tylko nowym dowodem tej prawdy, że pierwszym krokiem dla podniesienia stanu ekonomicznego naszego ludu musi być praca nad krzewieniem oświaty ogólnej i fachowej. Prawda ta, niegdyś kwestionowana przez tych, co twierdzili, że ludowi naprzód chleb, a później dopiero książkę dać trzeba, została dziś ogólnie przyjęta przez wszystkie warstwy naszego społeczeństwa. Nie znalazła jednak dotąd uznania wśród tych, którzy, z racyi swego urzędowego stanowiska o rozwój oświaty i wiedzy w kraju naszym dbać powinni.

Zapytywany przed paru miesiącami o opinię co do wprowadzenia wykładów rolnictwa w wiejskich szkołach elementarnych, kurator warszawskiego okręgu naukowego oświadczył, że jest to zbyt czyste, ponieważ poziom wykształcenia rolniczego wśród włóścian naszego kraju jest zupełnie zadawalniającym.

Odpowiedź p. kuratora świadczy o tem, że wśród władz warszawskiego okręgu naukowego panuje zupełna nieznajomość stosunków krajowych, nie zdawanie sobie sprawy z najbardziej palących

potrzeb naszego ludu, a zaprzeczenie jest dowodem, że władze te i nadal są wyznawcami tego systemu, jaki panował przez cały szereg lat, systemu, polegającego na zupełnym lekceważeniu doniosłej sprawy podniesienia poziomu wykształcenia technicznego w szerokich sferach naszego ludu. W imię żywotnych interesów kraju należy dążyć do wyjaśnienia w sferach decydujących całej szkodliwości tego systemu dla naszego rozwoju ekonomicznego.

Doświadczenie jednak uczy nas, że i w tej sprawie, podobnie jak i w wielu innych, będziemy musieli przez długi czas polegać jedynie na naszych własnych siłach.

„Głos Warsz.”

„Riecz” otrzymała od swego korespondenta paryskiego telegram treści następującej:

„Na giełdzie twierdzą, że pożyczka rosyjska obecnie do skutku nie dojdzie, wobec wyrażonego przez kapitalistów życzenia, aby poczekać do końca stycznia 1909 r., gdy, jak należy przypuszczać, sytuacja polityczna będzie wyraźniejszą, niż w chwili obecnej.”

Ta sama gazeta donosi, że zdaniem prezesa komisji budżetowej, M. Aleksiejenki, wszelkie pogłoski o pożyczce pozabawione są podtrawy, a oprócz tego, że wysokość pożyczki nie jest jeszcze ustalona, oraz, że przed wyjaśnieniem sprawy bałkańskiej żadna pożyczka na rynku europejskim jest niemożliwą.

„Słowo” pisze:

Donoszą nam z wiarogodnego źródła, że minister oświaty podał prośbę o dymisyję po ogłoszeniu zupełnie dla niego nieoczekiwanego Ukazu Najwyższego o pozostawieniu wolnych słuchaczek w uniwersytecie. — Jako przyczynę prośby o dymisyję, minister wskazywał przepracowanie. Prezes ministrów Stołypiń nie zgodził się jednak na dymisyję p. Szwarca. Minister oświaty, ulegając naleganiom prezesa ministrów, prośbę o dymisyję cofnął.

KALENDARZYK TERMINOWY.

IMIONA SŁOWIAŃSKIE. Dziś Zbislawa. Jutro Drazomiry.

TEATR POLSKI. Dziś w teatrze Victoria przedstawienia niema.

— Jutro „Irydyon”, poemat dramatyczny w 4 ch częściach Z. Krasińskiego. Początek o godz. 8 min. 10 wieczorem.

KONCERT. Dziś w sali Koncertowej Vogla (Dzielnica 18) koncert jubileuszowy p. Wiesenberga. Początek o godz. 8 m 30 wiecz.

ZE STRAZY. Jutro o godzinie 7 wieczorem ćwiczenia sygnałowe II oddziału łódzkiej straży ogłotowej ochotniczej w domu rekwizytowym III oddziału.

WYSTAWA. Dziś i codziennie Wystawa sztuk pięknych (Poludniowa nr 3) Otwarta od godz. 11 rano do 10 wieczorem. We ście 25 i 15 kop.

KRONIKA.

(a) W sprawie gazowni łódzkiej. Magistrat tutejszy przesłał z przychylną opinią projekt eksploatacji gazowni łódzkiej, opracowany przez konsorcjum obywateli łódzkich, do gubernatora Piotrkowskiego.

(a) W sprawie kanalizacji i wodociągów w Łodzi. Kontrakt na projekt kanalizacji i wodociągów, którego koszt wyniesie 25,000 rubli, został zatwierdzony w ministerstwie spraw wewnętrznych. Kontrakt był przedstawiony w lutym przez magistrat m. Łodzi; wykonawcą projektu będzie, jak wiadomo, W. Lindley, wraz z inż. L. Gembarskim. Jest więc nadzieja, że za jakie 1 1/2 roku (ponieważ na projekt dano 9 miesięcy czasu) można będzie rozpocząć prace kanalizacyjne.

(a) Z kamery dezynfekcyjnej. Od 14-go października do 14-go listopada zdezynfekowano 104 lokale po chorobach zakaźnych a mianowicie: po szkarlatynie 49, po ospie 23, po tyfusie 14, po dyfterycie 8, po kokluszku 7 i po gruźlicy 3; pojemność zdezynfekowanej przestrzeni wynosi 5,780 metrów sześciennych, na co zużyto 13 700 pastylek formalinowych (licząc po 2 i pół pastylki na 1 m. sz.); w liczbie 104 było lokali jednopokojowych 42, dwupokojowych 24, trypokojowych 20, wielopokojowych (4—8) było 8. Wogóle od początku roku dokonano dezynfekcji w 1,120 pomieszczeniach. Przez ubiegły miesiąc w kamery uległo odkażeniu 1,280 sztuk bieli-

KAWIOR ASTRA CHANSKI
codziennie świeży — RYBY
węzłone i MAKYNATI.

K. WOLSKI

KONSTANTYNOWSKA Nr. 8

poleca Sz. Klijeiteli wyborowe WINA: Węgierskie, Francuskie, Burgundzkie, Szampańskie różnych marek, Hiszpańskie, Włoskie, Krymskie, Kaukaskie, oraz Koniski i Likjery krajowe i zagraniczne, a także towary kolonialne i Delikatesy tylko w wyborowych gatunkach.

Polecając się łaskawym względem Sz. Klijeiteli — pozostaję z głębokim szacunkiem
CENY NIZKIE. **K. WOLSKI.** 2195d3

MASŁO śmietankowe i solo-
ne w wyborowym gatunku.

OGROMNA OSZCZĘDNOŚĆ

Jeżeli kto życzy mieć nadzwyczaj dobrą (prawdziwie wyśmienitą) i bardzo ekonomiczną herbatę, to szczerze mu radzę zamówić na próbę tę, która przygotowana wyłącznie dla Królestwa Polskiego.

Herbata owa składa się ze czterech gatunków: Hetmańska, 3 r. funt, Pańska 2 r. 50 k. f, Szlachecka 2 r. f, i Ekonomiczna 1 r. 60 k. funt.

Dla obznajomienia się i porównania z herbatą innych domów handlowych, można zamawiać na próbę tylko jeden funt t. j. po 1/4 funta każdego z wywymienionych gatunków po 2 r. 10 k. funt, a za cztery funty (po jednym funcie z każdego gatunku) 7 r. 75 k.

Koszta przesyłki jednego lub czterech funt-ponoszę ja.

Herbata onych gatunków tylko co otrzymana, jest nowego urodzaju, świeża i nadzwyczajnie aromatyczna i ekonomiczna. Dzięki cudnej pogodzie w Chinach spływającej zbiorowi, otrzymano herbatę taką wyborną pod każdym względem, jakiej już bardzo dawno nie było.

POSIADAM NAJLEPSZE GATUNKI KAWY I KAKAO.

Ceny hurtowe

Szczegółowy cennik herbaty wysyła się-bezplatnie.

Zamówienia proszę adresować:

Skład herbaty **JANA JERZEGO DUBININA,** MOSKWA, Pokrowka 55.
(Składy: ЧАЕВЪ ИВАНА ЕГОРОВИЧА ДУБИНИНА. Москва, Покровка, 55.)

2260-2-1

NADZWYCZAJ TANIO!!!

Spódniczki kostyumowe

z modnego materiału od rb. 2.50.

Kostjumy damskie

z desenlowego materiału od rb. 10.50.

Palta damskie

z dobrego krajowego i zagranicznego materiału od rb. 19.50.

Bogaty wybór

krajowych i zagranicznych materiałów

na **Garderobę obstałunkową**

wzamlan niedokładnie dopasowanej wykonywa się natychmiast drugą

u **EMILA SCHMECHLA**

Łódź, Piotrkowska 98.

1957r

Przedsiębiorstwo Budowlane
Cz. Chlebowski i S-ka
Łódź, ul. Wólczajska № 80.

Wykonuje wszelkiego rodzaju roboty murarskie i cieślarskie z własnych lub dostarczonych materiałów.

Szkice i kosztorysy na żądanie 877 10414

Poszukiwana jest **kucharka** w starszym wieku z bardzo do- bremi świadectwami do trojga państwa. Można się zgłaszać na ul. Średniej 81 a właściciela do mu pomiędzy 10-11 przed poł. od 2-3 po poł. 2218-3-1

„Sagrada Barber“

jedyny środek radykalny, zalecany przez powagi lekarskie, przeczyszczający żołądek.

1955-18-5

Lekcje języka polskiego

dla dzieci i osób dorosłych (gramatyka, stylistyka, literatura) **Spreyalne kursy dla cudzoziemców.** Długa 83. I piętr. 2222

Uciekła z Zawiercia dziewczynka lat 13, nazywa się Apolonia Wierzbicka, blondyna, oczy ciemne. Ktoby wiedział, gdzie się znajduje, niech zawiadomi Piotra Kulawczyka, zamieszkałego przy ulicy Staro Zarzewskiej № 17, mieszk. 9 215-3-9

Krawiec damski pierwszorzędnny **KATOLIK** z Warszawy robi okrycia damskie i futra, kostjumy angielskie i suknie ogólne. Wykończenie artystyczne, z materiału własnego lub powierzonego **Spacerowa 31. 195r**

Cześćki drukarskie zużyte kupnie do topienia. Wiadomość w „Rozwoju“—Przejazd 8.

CACAO
Holenderskie
KWATTA
(BREDA-HOLLANDIA)
Dostępna wszędzie

Francuskiego

można nauczyć się przedo i gruntownie podług ogólnie uznanej znacznie ułatwionej metody u

Dr. M. G. KUMMERA

Południ wa № 3. Piotrkowska 16

221064

CYRK A. D. DEVIGNÉ

w gmachu „APOLLO“

Wielkie nadzwyczajne przedstawienie,

składające się z trzech części z udziałem najznakomitszych artystów i artystek trupy. Po raz drugi klasyczne pozy na koniach wykonają pani Enders i pan Riferach. W skład programu wejdzie wielki balet **Walo Czarodziejski.**

Początek o godzinie 8 1/2, wieczorem.

ANONS. W tych dniach pierwszy debiut **królów powie-** trza **TRIO ARRIGONI.** W sobotę 21 i w niedzielę 22-go listop. da po 2 przedstawienia. Początek o g 3 po poł. 2264-1

Podróż do Rivary włoskiej do Genui i San-Remo

w 50 obrazach, wystawiona w filii warszawskiej PANORAMY — „TERRA“ przy ul. BENEDYKTA № 1.

Słynne Nervi w czasie nocy. Via Romana Cmentarz w Genui. Motywy z portu. Pomnik Krzysztofa Kolumba — O warcie codziennie od 10 rano do 10 wiecz. **Wstęp 15, młodzież szkolna i dzieci 10 k.**

PEPTONATE de FER ROBIN

Peptonat Żelaza Robin'a

Prawdziwa sól żelaza, łatwo przyswajalna

przygotowana przez **M. ROBIN'A**

ŻELAZO ROBIN'a skutecznie działa przeciw **ANEMII, BLEDNICY** i wszelkim osłabieniom.

Pobudza odżywianie i nie wywołuje nigdy obstrukcji.

ŚRODEK TEN JEST POZBAWIONY WSZELKIEGO SMAKU. Zażywa się 2 razy dziennie po 10 do 30 kropeł podczas jedzenia w małej ilości wody lub wina. Każdy flakon starczy na 3 tygodnie do miesiąca. Sprzedaw w aptekach i w większych składach.

Żądać fabrycznej marki „LEW“ i nazwiska fabrykanta **ROBIN.**

Wystrzegać się bezwartościowych naśladownictw.

AGATOL St. GÓRSKIEGO

nagrodzony medalem znawcy noszek do czyszczenia zębów i konserwowania **dzaseł.** Przy stałym użyciu **AGATOLU** zęby są białe i zdrowe, jama ustna podlega bardzo przyjemnej **AGATOL** za cenę przez powagi dentysty z... Sprzedaw wszędzie. Cena 20 i 35 kop. 1108-30 18